

Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadnej części tej publikacji nie wolno reprodukcować, przechowywać w systemie wyszukiwania lub przesyłać w jakiegokolwiek postaci za pomocą jakiegokolwiek środków, elektronicznych, mechanicznych, kserograficznych, rejestrujących bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich i wydawcy.

© for the Polish edition by Wydawnictwo ARKADY Sp. z o.o., Warszawa 2015

Tłumaczenie: Ewa Romkowska
Redakcja: Magdalena Płota
Korekta: Renata Zielińska

ISBN 978-83-213-4907-7

CIP - Biblioteka Narodowa
Cave, Roderick
Historia książki: od glinianych tabliczek po e-booki / Roderick Cave i Sara Ayad. [Il.: Ewa Romkowska]. - Warszawa: Wydawnictwo Arkady, 2015.

Wydawnictwo ARKADY Sp. z o.o.,
ul. Dobra 28, 00-344 Warszawa,
tel. 22 444-86-50/51, fax 22 827-41-44,
info@arkady.eu, www.arkady.eu,
www.facebook.com/WydawnictwoArkady
księgarnia firmowa 22 444-86-61.
Wydanie I, 2015. Symbol 5068/B
Przygotowanie do druku: Sylwia Szmur
Wydrukowano w Chinach

Wylączny dystrybutor:
DOBRA 28 Sp. z o.o., ul. Dobra 28,
00-344 Warszawa,
tel. 22 444-86-94, fax 22 444-86-93,
e-mail: biuro@dobra28.pl, www.dobra28.pl,
księgarnia wysyłkowa: www.arkady.info,
tel. 22 444-86-97

Rozdział 1 NA POCZĄTKU...

1 Malowidła jaskiniowe: jaskinia El Castillo	10
2 Napięcie świadectwa wiedzy matematycznej: kość Ishango	14
3 Tabliczki zapisane piętrem klinowym: <i>Epos o Gilgamechu</i>	16
4 Andyjska zagadka: kipu z Cuzco	18
5 Egipskie książki na papierze: <i>Papirus piętury Ani</i>	20
	22

Rozdział 2 WSCHODNIE ROZWIĄZANIA

6 Chińskie osiągnięcia w tworzeniu księzek: <i>deszczaliki z Guodian</i> z czasów państwa Chu	24
7 Masowa produkcja w Japonii: <i>albumy cesarowej Shōtoku</i>	28
8 Monumentalne koreańskie przedsięwzięcie: <i>Triptaka koreana</i>	30
9 Indyjski manuskrypt na liściach palmowych: <i>malajdyjska</i> <i>Sutra Dśhinmaliniet Madhwa</i> w 800 wersjach	32
10 Napiętko z napisanych księzek: <i>Encyklopedia cesarza Yongle</i>	34
11 Kość, bambus i kora: początki <i>lataków</i>	36
12 Birmuńska harmonijka: <i>paraboli</i>	38
	40

Czytelnia
Nr inw. 32768

Ilustracje na okładce, od lewej do prawej:
Japońskie *albumy*, VIII w.
Frank Powell, *Stary „Grizzly” Adams*,
poskraniacz niedźwiedzi, 1884
Diderot i d’Alembert, *Encyklopedia*, 1751
Heinrich Hoffman, *Stasi Stasi*, 1848
Michał Bułhakow, *Mistrz i Malgierata*, 1967,
e-book, 2014

Rozdział 3 42

WIELKA KLASYKA

13 Początki klasyki dla dzieci:
bajki Erosa	46
14 Ponadczasowy epos: <i>Iliada</i> Homera	48
15 Wczesne arcydzieło sztuki etiopskiej:
<i>Ewangelię Garimy</i>	50
16 Pierwsze książki kucharzkie:
<i>O sztuce kulinarnej ksiąg dziesięć</i>
<i>Apiciusa</i>	52
17 Cud matematyczny:
jułiński Archimidesa	54

Rozdział 4 56

ŚREDNIOWIECZNE ŚWIATŁO I KSIĄŻKA

18 Największy skarb irlandzki:
<i>Księga z Kells</i>	60
19 Schirna i rozdziewię:
Pułkier Chłudowa	62
20 Fundament farmakologii:
<i>De materia medica</i> Dioskurydesa	64
21 Arcydzieło ormiańskiej sztuki
iluminacji: ewangelarz Torosa Roslina	66
22 Ojciec kartografii:
<i>Geografia</i> Ptolemeusza	68
23 Przewodnik żeglującego do Bizancjum:
<i>Liber insularum archipelagi</i>
Cristofora Buondelmontiego	70
24 Iluminacje Mistrza Modlitewników:
<i>Powieść o Róży</i> , wydanie brujińskie	72
25 Najwspanialsze ze wspaniałych:
<i>Godzinki Farnese</i>	74

Rozdział 5 76

ŚWIATŁO ZE WSCHODU

26 Najstarsza z drukowanych książek:
<i>Diamantowa Sutra</i> z Dandmangu	80
27 Arcydzieło literatury i sztuki:
<i>Opowieść o księciu Genjim</i> Murasaki	82
28 „Indyjski Ezop”: <i>Pañcatantra</i>	84
29 Klasyczna muzułmańska księga
astrologiczna: <i>Księga gwiazd</i>
stałych Al-Sufiego	86
30 Zapomniany poprzednik
Leonarda da Vinci: <i>Księga wiedzy</i>
o prężących urządzeniach
mechanicznych Al-Jazari	88
31 Pierwszy atlas anatomiczny:
<i>Anatomia</i> Massara	90
32 Wczesna muzułmańska księga
powstała na jawie: <i>Bisla inni Bonang</i>	92

Rozdział 6 94

STYMULATORY ZMIAN

33 Rewolucja Gutenberga:
Biblia czterdziestodwupierszowa	98
34 Bestseller wśród wczesnych
drukowanych książek:
<i>Kronika norwimberska</i> Schedela	100
35 Książka wydrukowana przez
pierwszego angielskiego drukarza:
<i>Chesse Monnyed</i> Caxtona	102
36 Pierwsza książka z dowcipami:
<i>Demaundes Joyous</i> Wynkyna	104
37 Najstarsze teksty naukowe:
<i>Elementa geometriae</i> Euklidesa	106
38 Wzorzec dla późniejszego
projektowania książek: aldyński
wydanie <i>Encydy</i> Wergiliusza	108
39 Druk w języku arabskim:
<i>Godzinki</i> Gregoria	110
40 Pierwszy druk w Afryce:
<i>Sefer Abudarham</i>	112
41 Niebiaśkie głowy: <i>Cantatorium</i>
z opactwa św. Galla	114
42 Problem Gutenberga rozwiązany:
<i>Graduale Constantense</i>	116
43 Wielkie dzieło bibliotek:
Biblia Poliglota komputerska	118

Rozdział 7 120

NIEBEZPIECZNY WYNALEZEK

44 Doskonalenie się języka szwedzkiego:
Biblia Gustawa Wazy	124
45 Cenzura dzieła: <i>O sposobie
pisania listów</i> Erazma	126
46 Pierwsze druki w Ameryce
Brytyjskiej: <i>Bay Psalm Book</i>	128
47 Aztecka panorama życia
prekolumbijskiego: <i>Kodeks Mendoza</i>	130
48 W poszukiwaniu pieprzu
i galii muskatliowej:
<i>Itinerario</i> Lincolna	132
49 Pierwsze nowoczesne studium
anatomiczne: <i>O budowie ciała
ludzkiego</i> Vesaliusa	134
50 Zadziwiający astronom amator:
<i>Astronomiae</i> Brahego	136
51 Kamień węgielny nowoczesnej
nauki: <i>Principia</i> Newtona	138
52 Ekspert w każdej dziedzinie:
<i>Caveat</i> Markhama	140
53 Moda: <i>Kunst- und Fleiss-übende
Nadel-ergötzungen</i> Helm	142
54 Wybitny brytyjski wkład
w botanikę: <i>Ziemia</i> Blackwell	144
55 Barokowy taniec w takt ówczesnej
muzyki: <i>Art of Dancing</i> Tomlinsona	146

Rozdział 8 148

DRUK W CZASACH OŚWIECENIA

56 Klasycystyczne dramaty w rokokowej
scenach: <i>Dzieła</i> Moliere z ilustracjami
Bouchera	152
57 Największy słownik języka
angielskiego: <i>Dictionary of the English
Language</i> Johnsona	154
58 Bardzo wczesna książka dla dzieci:
<i>A Little Pretty Pocket-Book</i>
Newbery'ego	156
59 Najświeższe dzieło oświecenia:
<i>Wielka encyklopedia francuska</i>
Diderota	158
60 Pionier wyszukiwania informacji:
<i>Species plantarum</i> Linneusza	160
61 Użycie wykresów do przekazywania
informacji: <i>Commercial
and Political Atlas</i> Playfaina	162
62 Zapisy zbrodni i kary:
<i>Newgate Calendar</i>	164
63 Literacka mobilność wkracza
do Europy: <i>Tristram Shandy</i> Sterne'a	166
64 Wszechwładna sprostność
czy literacka klasyka?:
<i>Fanny Hill</i> Clelanda	168
65 Dzieło Afroamerykanina i stary
problem: <i>Almanack</i> Bannekera	170
66 Mistrz czerni i biali: <i>History
of British Birds</i> Bewicka	172
67 Projektowanie ogrodów u szczytu
rozwoju: <i>Czerwone księgi</i> Reptona	174
68 Początki wydawnictw czytanych
dotykami: <i>Essai sur l'éducation
des aveugles</i> Haüy'ego	176

Rozdział 9 178

DRUK W EPOCE PARY

- 69 Zaskakująca na patent jankeska wynalazczość: patent Perkinsa 182
- 70 Pierwsza książka ilustrowana fotografiami: *Photographs of British Algae* Atkins 184
- 71 Fotografia rusza do Nowego Świata: *Daguerian Excursions in Jamaica* Duperly'ego 186
- 72 Druki misjonarzy w Kanadzie: *Syllabic Hymnbook* Evansa 188
- 73 Rozwój publikacji w odcinkach: *Klub Pickwicka* Dickensa 190
- 74 *Pulp fiction* z czasów wiktoriańskich: *Old Grizzly Adams* Powella 192
- 75 Nowatorstwo książki dla młodych czytelników: *Robinson Crusoe in Words of One Syllable* Aikin 194
- 76 Moralna edukacja poprzez obrazki: *Szale Straszyno* Hoffmana 196
- 77 Od średniowiecznego mistycyzmu do konstrukcji z papieru: *Internationaler Circus* Megendorfera 198
- 78 Oto przewodnik, możesz ruszać w podróż: *Szwajcaria* Baedekera 200
- 79 Pierwszy znany szef kuchni: *Modern Housewife* Soyera 202
- 80 Przeznaczone dla kolonii: *Napad z bronią w rękę* Boldrewooda 204

Rozdział 10 206

KSIAŻKA W NIESPOKOJNYM XX WIEKU

- 81 Ociemniały wieś z Buenos Aires: *Ogród o rozwidlających się ścieżkach* Borgesa 210
- 82 Duży postęp w tworzeniu dokumentów: książka badań Carlsona 212
- 83 Druk jako sztuka sceniczna: *Hamlet*, wydanie Cranach-Press 214
- 84 Amerykańskie dzieło w interpretacji z Zachodniego Wybrzeża: *Żdźbła trawy* Whitmana 216
- 85 Krokiem tanga w stronę rewolucji: *Tango z krowami* Kamińskiego 218
- 86 Podróżujący w czasie surrealizm: *Tydzień dobroci* Ernsta 220
- 87 Literatura uliczna – głos ludu: *Beware of Harlots* Nnadoziego 222
- 88 Dwudziestowieczne rozwiązywanie problemów wydawniczych: *Zaproszenie do walcu* Lehmann 224
- 89 Nigdy się nie poddamy! Tajne drukarnie w czasie wojny: *Kamienie na szaniec* Kamińskiego 226
- 90 Najznakomitsza książka z drugiego obiegu: *Mistrz i Małgorzata* Bułhakowa 228
- 91 Przewodnik małżeński: *Married Love* Stopes 230
- 92 Granice propagandy politycznej: *Dziennik Anne Frank* 232

Rozdział 11 234

DIGITALIZACJA I PRZYSZŁOŚĆ KSIĄŻKI

- 93 Wszystko własnoręcznie: *Old Papermaking* Huntera 238
- 94 Na granicy starego i nowego: *Milion cyfr losowych* wydawnictwa RAND 240
- 95 Modernizacja średniowiecznych manuskryptów: *Beowulf*, wersja elektroniczna 242
- 96 Pierwszy e-book?: *Mechaniczna encyklopedia* Ruiz 244
- 97 *Multum in parvo* – najmniejsze książki: nano-Biblia z Technion 246
- 98 Nowoczesna technika i manga: *Manga. 1000 lat historii* Koyama-Richard 248
- 99 Czy *livres d'artistes* są książkami? *Antyksiążka* Prieto 250
- 100 Czy to książka? Iontar z Celebesu 252

Słowniczek	254
Bibliografia	270
Podziękowania	278
Źródła ilustracji	279
Indeks	284

Rozdział 6 94

STYMULATORY ZMIAN

33 Rewolucja Gutenberga:
Biblia czterdziestodwujęzyczna	98
34 Bestseller wśród wczesnych
drukowanych książek:
<i>Kronika norymberska</i> Schedela	100
35 Książka wydrukowana przez
pierwszego angielskiego drukarza:
<i>Chesse Moralyse</i> Caxtona	102
36 Pierwsza książka z dowcipami:
<i>Demaundes Joyous</i> Wynkyna	104
37 Najstarsze teksty naukowe:
<i>Elementa geometriae</i> Euklidesa	106
38 Wzorzec dla późniejszego
projektowania książek: aldyńskie
wydanie <i>Eneidy</i> Wergiliusza	108
39 Druk w języku arabskim:
<i>Godzinki</i> Gregoria	110
40 Pierwszy druk w Afryce:
<i>Sefer Abudarham</i>	112
41 Niebiańskie głosy: <i>Cantatorium</i>
z opactwa św. Galla	114
42 Problem Gutenberga rozwiązany:
<i>Graduale Constantense</i>	116
43 Wielkie dzieło bibliotek:
Biblia Poliglota Compluteńska	118

Rozdział 7 120

NIEBEZPIECZNY WYNALEZEK

44 Doskonalenie się języka szwedzkiego:
Biblia Gustawa Wazy	124
45 Cenzura dzieła: <i>O sposobie
pisania listów</i> Erazma	126
46 Pierwsze druki w Ameryce
Brytyjskiej: <i>Bay Psalm Book</i>	128
47 Aztecka panorama życia
prekolumbijskiego: <i>Kodeks Mendoza</i>	130
48 W poszukiwaniu pieprzu
i galii muszkatołowej:
<i>Itinerario</i> Linschotena	132
49 Pierwsze nowoczesne studium
anatomiczne: <i>O budowie ciała
ludzkiego</i> Vesaliusa	134
50 Zdziwiający astronom amator:
<i>Astronomiae</i> Brahego	136
51 Kamień węgielny nowoczesnej
nauki: <i>Principia</i> Newtona	138
52 Ekspert w każdej dziedzinie:
<i>Caveat</i> Markhama	140
53 Moda: <i>Kunst- und Fleiss-übende
Nadel-ergötzen</i> Helm	142
54 Wybitny brytyjski wkład
w botanikę: <i>Zielnik</i> Blackwell	144
55 Barokowy taniec w takt ówczesnej
muzyki: <i>Art of Dancing</i> Tomlinsona	146

Rozdział 8 148

DRUK W CZASACH OŚWIECENIA

56 Klasycystyczne dramaty w rokokowej
szacie: <i>Dzieła Moliere</i> z ilustracjami
Bouchera	152
57 Największy słownik języka
angielskiego: <i>Dictionary of the English
Language</i> Johnsona	154
58 Bardzo wczesna książka dla dzieci:
<i>A Little Pretty Pocket-Book</i>
Newbery'ego	156
59 Najśłynniejsze dzieło oświecenia:
<i>Wielka encyklopedia francuska</i>
Diderota	158
60 Pionier wyszukiwania informacji:
<i>Species plantarum</i> Linneusza	160
61 Użycie wykresów do przekazania
informacji: <i>Commercial
and Political Atlas</i> Playfai'a	162
62 Zapisy zbrodni i kary:
<i>Newgate Calendar</i>	164
63 Literacka osobliwość wkracza
do Europy: <i>Tristram Shandy</i> Sterne'a	166
64 Wszechwładna sprostność
czy literacka klasyka?:
<i>Fanny Hill</i> Clelanda	168
65 Dzieło Afroamerykanina i stary
problem: <i>Almanack</i> Bannekera	170
66 Mistrz czerni i bieli: <i>History
of British Birds</i> Bewicka	172
67 Projektowanie ogrodów u szczytu
rozwoju: <i>„Czerwone księgi”</i> Reptona	174
68 Początki wydawnictw czytanych
dotykami: <i>Essai sur l'éducation
des aveugles</i> Haüy'ego	176